

ЛИДЕРСКИ ТЕСТОВИ

Некои лидери на светот му нанеле многу штета, а некои, пак, многу придонеле. Секогаш е грешка правењето култ од лидерот. Оној кој вчера немаше палто да носи, денес гради палати. Оној, пак, којшто вчера со оружје в рака ја уриваше македонската држава, денес во неа државотвори. Тоа се македонските лидерства.

Македонија треба да се стреми кон јакнење на парламентарната демократија и правната држава и конечно кон мултикултурното општество. Со тоа таа ќе постигне висок степен на еднаквост на граѓанските права и во исто време посебна заштита на етничкиот идентитет лоцирана, пред сè, во цивилното општество.

■ Пишува: Мишко ТАЛЕСКИ

Во денешно време во Македонија често се поставува прашањето за обединувањето, лидерството, конфликтите во и надвор од досегашните влади. Во една прилика Вудроу Вилсон рекол: "Само оние се лидери на луѓето, по општ поглед, коишто водат со акција". Имаме ли ние лидери? Веројатно само пред избори, кога се надмудруваат еден со друг, кој е поаметен од другиот и слично. Тие се бесплезни без следбеници. Имаат ли македонските "лидери" свои следбеници. Некои прашања не заслужуваат одговор. Лидерите биле одговорни за најекстравагантните успеси и за најмонструозните злосторства од кои страдало човештвото. Исто така, тие биле важни за придобивките со коишто човештвото се здобило во личните слободи, религиозната и расната толеранција,

социјалната правда и почитувањето на човековите права. Дали лидерите водат со сила или со убедување? Со команда или со согласност? Речиси низ целата историја лидерството било манифестирано со возвишеното право да се биде на власт.

Алексис де Токуевил во својата студија "Демократијата во Америка", пишува токму за овие начела. Тој говори за еднаквост во послушноста и еднаквост во слободите. Во една прилика ќе напише: "Јас познавам само два начина за создавање еднаквост во политичкиот свет. Правата мора да му се дадат на секој државјанин или, пак, никакви права на никого, освен на еден кој ќе биде господар на сите. Нема средина меѓу суверенитетот на сите и апсолутната власт на еден човек". Лесно е да се издаде команда и да се спроведуваат правила со терор, со концентрациони логори и слично. Многу е потешко да се употребуваат аргументите и успехите за да се надминат оние кои размислуваат поинаку. Некои лидери на светот му нанеле многу штета, а некои, пак, многу придонеле. Човек може да најде и од двата типа. Секогаш е грешка правењето култ од лидерот. Оној кој вчера немаше палто да носи, денес гради палати. Оној, пак, којшто вчера со оружје в рака ја уриваше македонската држава, денес во неа државотвори. Тоа се македонските лидерства. Секогаш се разликувале од оние во нормалниот политички свет.

ДОЛГ И ТРНЛИВ ПАТ

Народот кој вчера работеше вредно, денес бара работа и правда на улица. Асоцирањето и пристапувањето кон Европската унија претставува стратедиска цел на Република Македонија и тука нема отстапување. Нема да кажам ништо ново ако повторам дека тој пат е долг и трнлив и дека брзината на неговото изодување најмногу зависи од нас самите. Мораме да ги раздвижиме сите механизми и потенцијали за да ги исполниме строгите критериуми и стандарди за влегување во заедничкиот европски дом. Е, за тоа треба вистински лидери. Република Македонија мора да биде активен фактор на меѓународен план, како во билатералните, така и во мултилатералните односи. Правејќи една мала ретроспектива за тоа колку многу беа и се присутни меѓународните фактори на Балканот во последните десетина години, само по себе се наметнува прашањето дали Балканот е буре барут, кое постојано им се заканува на Европа и на светот?

По сè изгледа балканците произведуваа повеќе историја отколку што гледаа кон иднината. Наспроти напорите да се движиме напред и нашиот стремеж да ја искористиме отворената порта на НАТО и на ЕУ, се чини дека некој постојано го влече Балканот наназад. Заслужни за тоа се лидерите кои ги имаше отповеќе. Во врска, пак, со политичкиот проблем, сигурно е дека доколку Европа, САД и НАТО не го решат во релативно кус временски период, тогаш на Европа, па и на пошироката заедница им се заканува опасност од регионална поделба по верска основа, што е многу опасно. Ова сериозно ја прави многу сложена геополитичката состојба во регионот и претставува основа за појава на нови форми на кризи. Балканскиот синдром кој никако не може да се искорени може да се реши со повеќе проекти. Со зголемување на одговорноста на политичките субјекти; со градење нова стратегија и механизми за изолација на неодговорните; со усвојување принципи и обврски за политичка соработка и одговорност за стабилноста во регионот; со пресекување на нелегалните логистички канали кои се лоцирани низ светот; со собирање на малото и лесно оружје од граѓаните кои нелегално го поседуваат; со намалување на безбедносните ризици, на криминалот и на тероризмот и

со унапредување на соработката во областа на економијата и правото; со неприфаќање уцени од било кого, како метод за решавање на било кој проблем. Имаме ли капацитети за овие сложени работи? Во политичка и во безбедносна смисла, Република Македонија која во изминативе десетина години важеше и се покажуваше како успешен пример на мултиетничко општество и на демократска држава, споредено со другите балкански општества и држави, во наредната деценија ќе се најде во најнеповолна состојба на тој ист план.

Во Република Македонија Албанците живееле подобро од било каде на Балканот, дека имале и имаат повеќе граѓански и национални права од кои и да се балкански малцинства и дека тие права, по дух и по стандард, се европски. Меѓутоа, исто така, за секого се видливи фактите на постоење капацитет на политичките сили и на државните институции за нивно забрзано унапредување, со респективна улога на албанскиот политички фактор во Република Македонија. Но, во секој случај, Република Македонија очигледно ќе се најде во меѓуетнички турбуленции во наредните години. Тоа, пред сè, и покрај замислената моќ која себеси си ја припишуваат лидерите и од власта и од опозицијата дека сè држат под контрола.

НАЦИОНАЛНИ ИНТЕРЕСИ

Засега Македонија е единствениот можен простор на кој може да се увезе нов бунт и да се исконструира "незадоволство" на локалното албанско население, бидејќи на Косово веќе нема посакуван непријател и противник, а во Јужна Србија се губи маневарскиот простор за одржување на темпото на албанското движење, особено по стеснувањето на тампон-зоната и по влегувањето на српските сили на граничната линија

до македонско-косовско-српското тромеѓе. Остана уште Република Македонија во однос на која се процени дека би можело да се одржи нивото на пожелните тензии. Рамковниот договор не дава гаранции дека тензиите се минато. Базирајќи се врз сопствените традиции во меѓунационалните односи, Македонија успеа да создаде демократски политички амбиент за остварување на основните човекови права и слободи, како битен фактор за обезбедување на мирот и на стабилноста, не само во земјата туку и пошироко. Поради тоа, многу светски аналитичари за Македонија ќе напишат дека на Балканот се раѓа држава со стара древна историја и култура, која во остварувањето на своите национални цели го преферира мирот како средство за решавање на нејзините национални интереси. Но, дали е тоа доволно? Зборови. Македонија треба да се стреми кон јакнење на парламентарната демократија и правната др-

жава и конечно кон мултикултурното општество. Со тоа таа ќе постигне висок степен на еднаквост на граѓанските права и во исто време посебна заштита на етничкиот идентитет лоцирана, пред сè, во цивилното општество. Битката мора да ја добие Македонија, а меѓународната заедница со своите механизми да помага и истовремено да даде одговор на неколку клучни прашања, и тоа: како да се неутрализираат идеите за големодржавни творби; како да се одбегне процесот на политизација на криминалните структури; како успешно да се справи со тероризмот кој сè уште не е неутрализиран. Република Македонија е во војна со голема Албанија (сакал некој да признае или не) независно од тоа што под "држава" таа формално не постои. Постои идеја, политика, доктрина, стратегија, па и конкретни сили за создавање таква држава. Голема Албанија е крајна и највисока цел. Дефиниран е просторот и разработен начинот на кој ќе се води и се води борбата за постигнување на таа цел. Тука треба да се покажат нашите лидери. Таканаречената федерализација на Република Македонија од позиција или како

потпроект на голема Албанија е опасно решение. Всушност, федерализацијата само го одлага судирот, за тој утре да се појави со уште поголема еруптивност. Па, погледнете ја изјавата на Мевљан Таири од ДПА на конвенцијата во Скопје, во пресрет на локалните избори. Доколку ПДП и ДПА ја освоеле власта во Тетово и во Гостивар ќе ги дискриминирале Македонците и тие ќе биле отпуштени од сите работни места, не само во медицинските центри туку и во администрацијата, исто така како што тоа им го правеле на Албанците во Скопје. Што е ова? Соживот или асимилација и обид за протерување? Европа нагласено инсистира на права на Албанците, а тие ги имаат повеќе од било каде. Европа речиси и не ја спомнува нивната одговорност. Македонската држава как-

СОЖИВОТ, АСИМИЛАЦИЈА ИЛИ ПРОГОНУВАЊЕ?

ПА, ПОГЛЕДНЕТЕ ЈА ИЗЈАВАТА НА МЕВЉАН ТАИРИ ОД ДПА НА КОНВЕНЦИЈАТА ВО СКОПЈЕ, ВО ПРЕСРЕТ НА ЛОКАЛНИТЕ ИЗБОРИ. ДОКОЛУК ПДП И ДПА ЈА ОСВОЕЛЕ ВЛАСТА ВО ТЕТОВО И ВО ГОСТИВАР КЕ ГИ ДИСКРИМИНИРАЛЕ МАКЕДОНЦИТЕ И ТИЕ КЕ БИЛЕ ОТПУШТЕНИ ОД СИТЕ РАБОТНИ МЕСТА, НЕ САМО ВО МЕДИЦИНСКИТЕ ЦЕНТРИ ТУКУ И ВО АДМИНИСТРАЦИЈАТА, ИСТО ТАКА КАКО ШТО ТОА ИМ ГО ПРАВЕЛЕ НА АЛБАНЦИТЕ ВО СКОПЈЕ. ШТО Е ОВА?

ва што е сега според Уставот, не е понационалистичка од Франција, од Германија, од Италија... Признавањето на албанското малцинство како државотворен ентитет, како во Македонија така и секаде на Балканот, всушност повлекува такви барања и на Турците во Грција, на Бугарите во Србија. Повлекувањето на УНМИК од Косово на почетокот на 2006 година, како што деновиве најавија, значи многу. И покрај цврстиот став на Вашингтон дека е прерано за почнување преговори за статусот на протекторатот, сепак заминувањето на цивилната администрација од Приштина е прв чекор кон сувереност. Власта целосно ќе падне во рацете на локалните власти. Колку македонските лидери се подготвени мудро и дипломатски да го заштитат својот концепт за унитарен и неделив карактер на Македонија, е прашање на кое ќе одговори времето кое допрва доаѓа. Главните тестови на кои ќе полагаат штотуку се пишуваат.